כיצד ועם מי לומדים לבחינות הלשכה?

עו"ד סער פאוקר*

רובנו זוכרים את מבחני הלשכה, ובמיוחד את הלימוד אליהם, כאחת החוויות הפחות מהנות שעברנו בדרך אל ההצטרפות לגילדת עורכי הדין.

בעבר, כאשר אני למדתי לבחינה, קניתי כמו כולם את ספרי "מחשבות", מכיוון שהם היו היחידים בשוק, אולם כיום קיימת אופציה נוספת - ספרי "פרקטיס".

מאחר שכבר בתקופת לימודיי באוניברסיטה היו אנשים מתייעצים איתי ולומדים באמצעות חומרים שהכנתי, החלטתי לערוך השוואה שעשויה לסייע למתמחים לקבל את ההחלטה באילו אמצעי לימוד כדאי להם להשתמש.

> **הגם שרק חלק קטן משאלות הבחינה עוסק בפסיקה, שני הספרים כוללים את פסקי הדין החשובים הנוגעים לחומר הנלמד. הספרים של פרקטיס מסכמים את פסקי הדין ומתמקדים בהלכה הנגזרת מפסק הדין, ואילו שהספרים של מחשבות מפרטים את עובדות פסק הדין ואת הרציונל שלו. גם כאן, ההכרעה בין שני הסגנונות תלויה בהעדפות האישיות שלכם - הפירוט עשוי להקל עליכם או להעמיס עליכם**

בקשתי, אפוא, לקבל לידי את הספרים של שתי החברות על מנת להשוות ביניהם. לאחר שבחנתי את הספרים וערכתי בירור על מסגרות הלימוד שמציעות החברות, אני רוצה לשתף אתכם בממצאים. ראשית, לעובדות ולאפשרויות הקיימות בשוק. חברת "מחשבות" מכינה זה שנים רבות מתמחים לבחינת לשכת עורכי הדין. להלן פירוט המוצרים שמציעה חברת "מחשבות" למתמחים:

- 4 ספרי לימוד הכוללים את החומר לבחינה.
- 2 ספרי תרגול הכוללים שאלות תרגול על החומר.
- ספר בחינות הכולל את בחינות הלשכה האחרונות שפורסמו על ידי הלשכה, לרבות פתרונות לאותן בחינות.

שיטת הלימוד של חברת "מחשבות" מבוססת על מערכת לימוד יומית המתפרשת על פני כחודשיים. מערכת זו כוללת שתי חזרות על ספרי הלימוד, ובשבוע האחרון פתרון בחינות לשכה אמיתיות מספר הבחינות. בנוסף מציעה חברת "מחשבות" קורס הכנה לבחינות הלשכה שאורך כחודשיים. הקורס נפתח כארבעה חודשים לפני הבחינה במקביל לחלקה האחרון של תקופת ההתמחות.

חברת "פרקטיס" היא חברה צעירה שהתחילה להכין מתמחים לבחינות הלשכה במועדי הבחינה האחרונים. להלן פירוט המוצרים שמציעה "פרקטיס" למתמחים:

- 4 ספרי לימוד הכוללים את החומר לבחינה
- ספר תרגול הכולל שאלות תרגול על החומר
- 2 ספרי בחינות הכוללים את בחינות הלשכה האחרונות שפורסמו

---

* עו"ד העוסק בתחום המשפט המסחרי

על ידי הלשכה, לרבות פתרונות לאותן בחינות.

- ספר סיכומים המיועד לשלב החזרה על החומר.

שיטת הלימוד של פרקטיס מבוססת גם היא על מערכת יומית המתפרשת על פני כחודשיים. לפי מערכת זו החודש הראשון מוקדש ללימוד ולחזרה על ספרי הלימוד, והחודש השני מוקדש ללימוד ולחזרה על ספר הסיכומים ולפתרון בחינות לשכה אמיתיות מהשנים האחרונות.

ספרי הלימוד של "פרקטיס" מחולקים ליחידות יומיות עם שאלות לתרגול בסוף כל יחידה, שעליהן יש לענות, לפי התכנית, בסוף כל יום לימוד.

ספר הסיכומים של "פרקטיס" מכיל כ-400 עמודים וכולל סיכום של כל חומר הלימוד. ספר הסיכומים מיועד לחזרה נוספת על החומר, וכולל את ההוראות החשובות ביותר בחומר. הספר מאפשר לתלמיד לבדוק את רמת השליטה שלו בחלקים השונים של החומר. כמו כן חברת "פרקטיס" מציעה סדנת הכנה לבחינות הלשכה. פרקטיס מדגישה שמדובר בסדנה, שכן מספר המשתתפים בשיעורים הוא מצומצם, ואינו עולה על 30 תלמידים (בניגוד לקורס של מחשבות, שם מספר המשתתפים היא מעל 100 איש).

היתרונות והחסרונות של כל מוצר

המרכיבים שיידונו להלן הם אלה: איכות הספרים ותכנם, עלות המוצרים, ותק וניסיון בשוק ומספר המשתתפים במסגרות הלימוד (קורס/סדנה).

הספרים: ככלל, החומר בספרים היה דומה. עורכי שני הספרים התבססו על רשימת החוקים המומלצת ללימוד שמפרסמת לשכת עורכי הדין. רשימה זו כוללת יותר מ-130 חוקים ותקנות, כגון תקנות סדר הדין האזרחי, חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, חוק סדר הדין הפלילי, כללי האתיקה של לשכת עורכי הדין וכיוצא באלה. אף-על-פי שהספרים מתבססים על אותו חומר, קיימים כמה הבדלים סגנוניים בולטים ביניהם.

א. המשפטים בספרי פרקטיס קצרים יותר. בספרי מחשבות תוכלו למצוא משפטים באורך שלוש-ארבע שורות, ואילו בספרים של פרקטיס אורך המשפטים הוא בדרך כלל שורה או שתיים. הפסקאות בספרי מחשבות גם הן ארוכות יותר מבספרים של פרקטיס. ככלל, ניתן לומר שהניסוח בספרים של מחשבות דומה יותר לניסוח שאתם מכירים מטקסטבוקים משפטיים ששאלתם בספרייה, ואילו הניסוח בספרי פרקטיס דומה יותר למחברת הבחינה שקיבלתם מהסטודנט החרוץ ביותר בכיתה. ההכרעה בשאלה איזה מן הסגנונות עדיף תלויה בהעדפות האישיות שלכם. עם זאת, אני יכול להעיד שלאחר קריאה של מספר פרקים בספרים של מחשבות חשתי עייפות רבה יותר מאשר לאחר הקריאה בספרי פרקטיס. ככלל, מבחינת בהירות הצגת הדברים ניתן לזהות יתרון לספרים של פרקטיס.

ב. בסיום כל פרק במחשבות יש רשימה של "נקודות לזכור". הפרקים של פרקטיס מסתיימים בדרך כלל בטבלאות ובתרשימי סיכום. בספרים של מחשבות השימוש בטבלאות ובתרשימים פחות משמעותי. הן ה"נקודות לזכור" של מחשבות והן טבלאות הסיכום והתרשימים של פרקטיס הם עזרים שימושיים ללימוד. ה"נקודות לזכור" מאפשרות חזרה מהירה על הפרק, ואילו הטבלאות והתרשימים מכניסות הרבה סדר והיגיון בהליכים שנלמדו. חבל שאף אחת מן החברות אינה משלבת את שני סוגי העזרים בחומר שלה.

ג. שתי החברות משלבות בטקסט הנלמד הבהרות, אך כאן ידה של פרקטיס על העליונה. בשני הספרים קיימת הבחנה ברורה בין הטקסט העיקרי לבין ההבהרות, אך בספרים של פרקטיס קיימת הבחנה גם בין סוגי הבהרות שונים: השוואות, דוגמאות, הגיונות וכיוצא באלה. כמו כן, השימוש של פרקטיס בהבהרות נרחב יותר. ההבהרות הן כלי לימוד נחוץ מאוד, מאחר שהוראות החוק היבשות לא תמיד מובנות דיין.

ד. עיצוב העמודים בפרקטיס נוח יותר. הטקסט מרווח יותר. העמודים כוללים עזרי ניווט שמאפשרים לכם לדעת באיזה נושא ובאיזה פרק אתם נמצאים, מהם הפרקים הקודמים ומהם הפרקים הבאים. ספרי פרקטיס מחולקים ליחידות יומיות המופרדות בחוצצים. עם זאת העמודים בספרים של פרקטיס כוללים שוליים רחבים מדי, שלא ברור מה השימוש בהם.

ה. שתי החברות מפיצות עדכוני חקיקה ופסיקה. עדכוני הפסיקה דומים למדי. עדכוני החקיקה של מחשבות הם למעשה העתקה של חוברות ספרי החוקים שפורסמו. הנוסח של ספר החוקים קשה. לקריאה מאחר שהוא בדרך כלל מתקן חוקים קיימים ("במקום... יבוא... המילים... יימחקו וכד'). עדכוני החקיקה של פרקטיס מפרטים את הדין הישן, את הדין החדש ואת ההבדל ביניהם. גם כאן ייתכן שיהיו שיעדיפו את נוסח ספר החוקים, ויהיו שיעדיפו את פירוט הדין הישן והחדש.

ו. ספר הסיכומים של פרקטיס הוא רכיב שלמיטב ידיעתי אין לו מקבילה במחשבות. הספר מתיימר לסכם את חומר הלימוד בכרך אחד במקום ארבעת הכרכים המלאים. מעיון בכמה מן הפרקים בספר הסיכומים מצאתי שהמידע בו תמציתי, והוא אכן מאפשר חזרה יעילה על החומר. מאחר שהיקף החומר גדול מאוד, הספר עשוי להיות כלי שימושי לחזרה על החומר. עם זאת, לפי התכנית של פרקטיס, ספר הסיכומים נועד רק למי שכבר קרא את הספרים המלאים.

איכות השירות: בשתי החברות קיבלתי מענה מהיר, ותשובות ענייניות לשאלותיי על המוצרים. סוגיה מעניינת היא מידת ההיענות של שתי החברות ללקוחות שלהן במהלך תקופת הבחינה. לנושא זה עשויה להיות חשיבות בשל העובדה ששאלות רבות על החומר מתעוררות במהלך תקופת הלימוד, אך מאחר שלא התכוונתי להיבחן שוב בבחינות הלשכה לקראת כתבה זו, לא הייתה לי הזדמנות לבחון אותו

עלות המוצרים: להלן המחירים, כפי שנמסר לי: הגם שהמחיר הקטלוגי של ספרי מחשבות הוא כ-2,700 ₪, בפועל כמעט כל הרוכשים משלמים מחיר בסביבות 2,300 ₪. מחיר ספרי הלימוד של פרקטיס הוא כ-2,000 ₪. המחיר בפועל של קורס ההכנה של מחשבות, לרבות ספרי הלימוד, הוא כ-4,600 ₪ (המחיר הקטלוגי גבוה יותר בכמה מאות שקלים). מחיר סדנאות ההכנה של פרקטיס, לרבות ספרי הלימוד הוא כ-4,200 ₪.

ותק וניסיון בשוק: בנקודה זו מחשבות מובילים. עם זאת, ניתן להניח כי יתרון זה הולך ומאבד מחשיבותו ככל שעובר הזמן.

כמות המשתתפים בשיעורים ואיכות השיעורים:

על איכות השיעורים לא אוכל להעיד, כי לא השתתפתי בהם, אך מן הבחינה הקונספטואלית אני רואה יתרון מכריע לקיום שיעור בפני מספר קטנה של אנשים כפי שפרקטיס עושה (30 תלמידים בשיעור של פרקטיס לעומת יותר ממאה תלמידים בשיעור של מחשבות), וכן לכך שהשיעורים של פרקטיס מתקיימים עד למועד הבחינה עצמו.

לסיכום: לכל אחת מהחברות יש את היתרונות שלה, וכל מתמחה יבחר, מטבע הדברים, את המוצר המועדף עליו, והמתאים יותר לסגנונו ולשיטת הלימוד שלו. לעניות דעתי, כניסתה של פרקטיס - על יתרונותיה שפורטו לעיל - תביא להגברת התחרות בשוק ובכך יסייע למתמחים כצרכנים. בסופו של דבר, מה שהכי חשוב לדעתי בהכנה לבחינות הלשכה זו ההתמדה והמשמעת העצמית, והיכולת להתמודד עם הנטל של שינון כללים שונים, אשר חלק לא קטן מהם כלל אינו מוכר לכם ●

* אין לראות בכתבה זו משום חוות דעת מקצועית, ו/או ייעוץ משפטי ו/או אחר.

עו"ד סער פאוקר הוא בוגר הפקולטה למשפטים של האוניברסיטה העברית שסיים את לימודיו במקום הראשון במחזורו, וכן זכה בפרס הרקטור ובתעודת הצטיינות מטעם הכנסת וועד ראשי האוניברסיטאות. הוא עובד כיום במשרד עורכי דין גדול ועוסק בתחום המסחרי.